לא צריכא שסך ה' אצבעותיו נשא. ותימה אכתי מאי תירץ כיון דליכא אלא חדא התראה אמאי מחייב ה' ואי משום דעשה בבת אחת מה בכך כיון דחד לאו איכא וכי אדם אוכל ב' זיתי חלב בבת אחת ובחדא התראה מי מחייב שתי מלקיות משום דהויא ליה התראה אכל חדא וחדא ויש לומר דשאני הכא דגלי קרא (ג) אכל קרחה וקרחה דקרחות מחלקות כגון גופיס מוחלקין [מ] מיהו קשה למה הוצרך לפרש בקרחה דעל ידי נשא לוקמי (ד) בקרחה בידו שיעור ה' קרחות בבת אחת ומ"מ לא קשה מהא דגזיר שותה כו' דשאני הכא דגלי קרא דקרחות מחלקות כמו גופיס מוחלקין ויש לומר דלא מתוקמא ליה בקרחה וקרח בידו בבת אחת משום דקרח בידו קרחה במקום אחד והכל אחד בלי הפסק שיעור [נ] בינתים וכה"ג תשיב הכל קרחה אחת ואין כאן על כל קרחה וקרחה להכי מוקי לה בה' אצבעותיו בנשא ואותבינהו בבת אחת ופי' בה' מקומות רחוקים קצת זה מזה שיש הפסק שיעור בין קרחה לקרחה וקריין ביה על כל קרחה וקרחה ואם תאמר סוף סוף לוקמה אפילו בזה אחר זה ובחמשה מקומות רחוקים קצת כדפי' ומיתוקס שפיר גם בקורח ותולש בידו בלא נשא ובחדא התראה משום דגלי קרא דקרחות מחלקות ומתוך פי' הקונט' משמע דא"כ לא היה מחייב כי אם אקרחה קמייתא שהיתה בידו בתוך כדי דיבור להתראה דאחיכ קרחות לא מיחייב משום דאינם בתוך כדי דיבור להתראה ומלי למימר אישתלאי [ט] וקשה כיון דהתחיל לעבור תוך כדי דיבור להתראה לא מלי למימר אישתלאי כדמוכח פרק י' יוחסין (קדושין דף עז: ושם) גבי ה' [ס] אלמנות בזה אחר זה דמחייב אכל חדא וחדא ואפי' בחד התראה משום דגופיס מוחלקים אע"ג דליכא בתוך כדי דבור כ"א באלמנה קמייתא לכך נראה דאין הכי נמי הוה מלי לאוקומי בזה אחר זה כדפי' אלא נקט בבת אחת לרבותא דאפילו באות' דהוה קשה ליה מיחייב ומתוקמא שפיר כך פירש בשיטה ומיהו (ה) ניחא לפירוש דגרסינן בבת אחת וכו' אבל לגירסא ראשונה דגרס אלא בחדא התראה פירוש ומשום קרחה זה אחר זה מאי איכא למימר וי"ל דמ"מ קאמר בבת אחת לרבותא טפי דאפי' בבת אחת משכחת לה בחמשה מקומות מוחלקין בהפסק שיעור כגון דסך אצבעותיו בנשא וכל שכן בזה אחר זה דמיתוקמא בה' מקומות אפי' בקורח בידו:

במלקט (שחורות מתוך לבנות [ע]) שהוא חייב. פרשב"ם דאתא דוקא לר' יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה [פ]: על

ה"ג אלא בחדא התראה. ולא גרסינן בבת אחת אלא דאתרו ביה חדא התראה ואתא איהו וקרח בזה אחר זה מי מיחייב והתנן כו' אינו חייב אלא אחת הואיל ולא אתרו בו אלא חדא התראה ואע"ג דשתייתו בזה אחר זה היא דשתייה בבת אחת כל היום ליכא: אל תשתה אל תשתה. מתרין בו לכל שתייה ושתייה: נשא. פירוש סס שמשיר את השיער והסך ממנו אינו לומת שיער בגופו: ואותבינהו בבת אחת. בה' מקומות דהוו להו ה' קריחות ובחדא התראה דכיון דבבת אחת קא עביד מאי חזית דחיילא התראה אהאי אצבע טפי מהאי והתראת ספק לא מיתשבא דהתראה אכולהו אצבעות שליא ומנחא ולאלתר מתברר לו אם חושש להתראתו או לא: שיראה מראשו. שיראה מבשר הראש ערוס: אמר רב יהודה בר חביבא פליגי בה תלתא תנאי. איכא דמפיק שתי שערות ומעייל כעדשה: וסימנך. דלא תימא מפיק כגרים ומעייל כעדשה משנה זו בהרת כגרים ומחיה כעדשה דהכא נמי בשעורי קרחה איכא כגרים וכעדשה ומהשתא ידעינן דלא אפיקנא אלא שתי שערות דירחה מראשו לא הוו צריכים לאפוקי דשוה הוא לדברי כולם דאין זה שיעור קנוד: הכי גרסינן תנא הנוטל מלא פי הזוג בשבת. ולא גרסינן תניא: פי הזוג. חודן של מספריס: אימא וכן לקרחה שתים. ולפרושי אתא: במלקט. שערות לבנות מתוך שחורות דכיון דאדם מקפיד על שער לבן אחד שבין שערותיו שחורות כדי שלא יראה זקן אמרינן דכשהוא מלקט אותו מבין השחורות מלאכה חשובה היא לו וחייב משום גוזז כיון דחיים לגזיזה זו. שחורות מתוך לבנות לא גרסינן: אף בחול אסור. שמתנאה עצמו בנוי אשה: ואיזהו סוף ראשו. בחיזה עניין יהא מקיף סוף הראש שיהא חייב בגל תקיפו: המשוה צדעיו לאחורי אזנו ולפדחתו. אחורי אזנו אין שיער כלוס וכך במצחו אין שיער כלוס אבל בצדעיו שבאמצע יש שיער ואם הוא משוה ונוטל כל השיער שבצדעיו למדת אחורי אזנו ופדחתו זהו מקיף סוף הראש: דאביל תמרי בארבילא. האוכל תמרים בכברה יהא בתמיה כלומר ניקף מה פשע שהוא לוקה לאו שאין בו מעשה הוי ולא לילקי: דאמר לך מני. השואל לך כמאן קאמרת ניקף לוקה איתא ליה ר' יהודה היא דאמר לעיל (דף ד: טז.) לאו שאין בו מעשה לוקין והיינו לאו שאין בו מעשה דניקף הוא דקא עבר אלאו דלא תקיפו דשמעינן לקרא הכי לא תקיפו לא תניחו להקיף דמנית להקיף כמקיף א"נ מדאפקיה בלשון רבים דכתיב לא תקיפו משמע דאתרי קא מזהר רחמנא ניקף ומקיף: רבא אמר. לא צריכת לאוקומי כר' יהודה הך ברייתא דתני תנא קמיה דרב חסדא דקיימא במקיף את עצמו וקמ"ל דחייב תרתי משום מקיף ומשום ניקף דסד"א לא לילקי אלא חדא קמ"ל: ודברי הכל. דלא צריך לתרוצי ר' יהודה היא: מסייע. מזמין השערות למקיף: שיבולת זקן. כולהו חמש פאות דקא חשיב במתניתין בכלל שיבולת הס: ת"ל ושרט. דמלי למיכתב לנפש לא תשרטו במקום ושרט לנפש לא תתנו לשון אחר ת"ל ושרט מריבויא דוי"ו: ר' יוסי אומר כו'. ר' יוסי מוסיף חיובי: הא אפיקתיה לביתו שנפל. והא ודאי ר' יוסי לא פליג בהיא דהיאך יהא מוציא הפסוק מידי פשוטו:

קסבר

עין משפט
נר מצוה

פח א מיי' פי"ב מהל' ע"ז הל' טו סמג לאוין סב:
פט ב מיי' פ"ה מהל' גזילות הל' י סמג לאוין רכ:
צ ג מיי' פי"ב מהל' ע"ז הל' טו סמג לאוין סב:
צא ד מיי' שם סמג שם טוש"ע י"ד סי' קפ סעיף ט:
צב ה ו מיי' פ"ט מהל' שבת הל' ט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שמ סעיף א:
צג ז מיי' פי"ב מהל' ע"ז הל' י סמג לאוין ס טוש"ע שם וטוש"ע י"ד סי' קפב סעיף ו:
צד ח מיי' שם הל' א סמג לאוין נא טוש"ע י"ד סי' קפא סעיף א:
צה ט מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:
צו י מיי' שם סמג לאוין סב טוש"ע י"ד סי' קפא סעיף ד:
צז כ מיי' שם הל' יב טוש"ע שם סי' קפ סעיף ח:

הגהות וציונים

מ) [גיר' רי"ף ר"א בן שמוע] (גליון): **נ)** עי' באשרי (גליון) ובהערות וציונים שם, ועיין ערוך לנר ד"ה בגמרא וחד אומר, וע"ע גירסת המהרש"א: **ס)** צ"ל שיער, וכן צ"ל בסמוך (יד קטנה ל"ת נט, רש"ש): **ע)** [צ"ל ג'] (גליון): **פ)** [צ"ל לבנות מתוך שחורות] (גליון):

תורה אור השלם

א) לֹא יִהְיֶה כְלִי גֶבֶר עַל אִשָּׁה וְלֹא יִלְבַּשׁ גֶּבֶר שִׂמְלַת אִשָּׁה כִּי תוֹעֲבַת יְיָ אֱלֹהֶיךָ כָּל עֹשֵׂה אֵלֶּה: [דברים כב, ה]

ב) וְשֶׂרֶט לָנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ בִּבְשַׂרְכֶם וּכְתֹבֶת קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָּכֶם אֲנִי יְיָ: [ויקרא יט, כח]

מסורת הש"ס עם הוספות

מ) קדושין עז: גזיר לח: מנ. חולין פב: [לקמן כא.], **נ)** [נ"ק פו.], **ס)** נגעים פ"ו מ"ב, **ע)** שבת לד:, **פ)** [סס ותוספתא דשבת פ"י ע"ס], **צ)** [סנהדרין פט:], **ק)** [לעיל ד: וס"נ], **ר)** לעיל יד., **ש)** כתובות לג., **ת)** שבת עג ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) גמרא כתנאי כמה שיעור קרחה רשב"א אומר כגרים אחרים אומרים: **(ב)** שם על כל אחד ואחד ת"ל לנפש: **(ג)** תוס' ד"ה לא צריכא וכו' דגלי קרא דחייב אכל קרחה וקרחה דקרחות מחלקות כמו גופיס מוחלקין: **(ד)** בא"ד לוקמי בקורח בידו וכו' וי"ל דלא מיתוקמא ליה בקורח בידו שיעור ה' קרחות בבת אחת משום דהקורח בידו קרחה במקום אחד והכל ביחד בלי הפסק שיעור בינתייס כה"ג כל"ל ואות ו' נמחק: **(ה)** בא"ד ומיהו הא ניחא למאי דגרסינן בבת אחת:

ליקוטי רש"י

גזיר שהיה שותה וכו'. וכל הני חייב במלקות קמיירי [קדושין עז:]. הנוטל מלא פי הזוג. מלא ראש המספריס: חייב. בשבת לרבנן בכלי לר' אליעזר אף ביד וזהו שיעורו [שבת צד:]. והתניא. בהדיא ברייתא בסיפא ולקרחה שהזהירה תורה לא תשימו קרחה (דברים יד) שאיס הוי קרחה מכלל דפי הזוג לאו ב' שערות מיהו. תניא נמי הכי. כרב יהודה דאמר שאיס. רבי אליעזר אומר. באחת הוא חייב ולא בעינן מלא פי הזוג. שמלת אשה. ודרך הנשים להקפיד על כך ולהתנאות [שבת צד:]. תמרי בארבלא. תמריס הגמוניס בכברה [סנהדרין פט:]. ולא ילבש גבר שמלת אשה. לילך ליטב בין הנשים. דבר אחר שלא ישיר שער הערוה ושער של בית השתי [דברים כב, ה]. שלא יתקן איש בתיקוני אשה דהכי מתרגמינן ליה שלא יכחול ושלא יפרכס בבגדי לבעוניס של אשה [נזיר נט.].

אלו הן הלוקין — פרק שלישי — מכות — כא.

ריב"ן

קסבר רבי יוסי שריטה וגדידה אחת היא. דתרוייהו בין ביד בין בכלי וכתיב בגדידה למת לא תתגודדו ולא תשימו קרחה וגו': המשרט בכלי חייב. הא ודאי פשיטא לכולי עלמא דעיקר גדידה משמע בכלי ועיקר שריטה משמע ביד וקאמר שמואל המשרט בכלי על המת חייב ולא קאמר המגדד בכלי לאשמועינן דשם שריטה שייך בכלי והעושה חבורה בעצמו בכלי על המת חייב שני לאוין משום משרט ומשום מגדד דגדידה ושריטה אחת היא דתרוייהו בין ביד בין בכלי: מיתיבי גדידה ושריטה[ז] אחת היא. כלומר בין שריטה בין גדידה ענין חבורה הס ושמיתס על מת אלא שריטה ביד וגדידה בכלי וקשיא לשמואל דאמר תרוייהו בין ביד בין בכלי דמדקאמר המשרט בכלי ולא קאמר המגדד בכלי מכלל דשריטה שייכא בכלי כגדידה: על המת בין ביד בין בכלי חייב. דשריטה וגדידה כתיב דתרוייהו אסרינהו רחמנא: על עבודת כוכבים. דיס עבודת כוכבים שעובדין אותה בכך שעושין בבשרס חבורות ופצעות: ביד חייב. דדרך עבודתה[ח] בכך[ט] ואפי' עבודת כוכבים שאין עבודתה בכך חייב דעבודה גמורה היא ביד: **והא איפכא כתיב.** דבכלי דרך עבודה הוא לעבודת כוכבים דכתיב ויתגודדו כמשפטם עשו גדידה כדרך שהיו רגילין לעשות בחרבות וברמחים אלמא דרך עבודה בכלי: **בי פירקי דרישא.** מקום הפרקים שמתחברים שס פירקי העצמות והיינו בגדעים. פרק יונט"ר: **בי פירקי דדיקנא.** פרק ראשון של זקן היינו תחת האוזן מקום שלחי התחתון יולא משס ושס נקרא פאה בחודו של לחי שבולט לחוץ ושתי השבולת[י] שבשנטר מקום חבור שני הלחייס יש עצם קטן שמחבר הלחייס יחד שמכאן ומכאן נקרא פאה שכל אחד מהן לסוף הלחי הרי שתיס מכאן ושתיס מכאן ואחת מלמטה הוא השיער שבין ב' השבולת שבשנטר ופרק הוא בפני עצמו: **ופאת זקנם לא יגלחו.** גבי כהניס כתיב ולא תשחית את פאת זקנך בישראל כתיב וילפינן להו בג"ש האי מהאי[כ] דפאה פאה והכי אמרי' בהדיא בפרק קמא דקדושין (דף לה:) ג"ש דפאה פאה להכי הוא דאתא דתניא לא יגלחו כו': **ת"ל לא תשחית.** ומספריס אינן משחיתיס שאין חותכין שיער בגד עיקר כתער: גילוח שיש בו השחתה. דרך לגלח בו ומשחית והיינו תער אבל רהיטני משחית ואין דרך לגלח בו ומספריס מגלחין ואין משחיתיס: **אי גמיר גזירה שוה.** ההיא גזירה שוה דפאה פאה קאמר ובמסכת קדושין היא (שם): **מספרים מנא ליה.** דמותר לגלח בהס דלא קאסר אלא מלקט ורהיטני שיש בהן השחתה: גילוח עבדי. השחתתן עושה גילוח כלומר גילוח מיקרי בדרך לגלח בהן: **מתני' כתובת קעקע.** כותב תחלה על בשרו בסס או בסיקרא ואח"כ מקעקע הבשר במחט או בסכין וכנס הצבע בין העור לבשר ונראה בו כל הימיס קעקע פויינטווירי"ר ואסור לכתוב שוס כתיבה בעולס על בשרו בענין זה שכך גזירת הכתוב: **את השם.** מפרש בגמרא דשס עבודת כוכבים קאמר: **גמ' עד שיכתוב אני ה' ממש.** על תיבות הללו אני ה' אתה מחייבו משוס כתובת קעקע: **וכתובת קעקע לא תתנו בכם.** שוס כתובת קעקע לא יעשו לפני[כא] שאני ה' ואסורין אתס לכתוב שס אחר על בשרכס אלמא עיקר חיובא משוס שס עבודת כוכבים הוא ומיהו אסור לכתוב שוס כתיבה בעולס אפי' לר"ש אלא דחיוב מלקות ליכא: **אפר מקלה.** דוקא קאמר לפי שקשה היא ומקעקעת מקוס המכה והרושס נראה שס אחר זמן אבל עפר בעלמא לא: **שפוד.** בפ' אין לדין (בילה דף כח:) (ו) שפוד שלו בו בשר אסור לטלטלו א"ר מלכיו א"ר אלא ושומטו ומניחו בקרן זוית והיינו שמעתתא דעילויה מילתא דאמורא אמרה: **שפחות.** משנה היא בפ' אע"פ (כתובות דף נט:) ר' אליעזר אומר אפי' הכניסה לו מאה וכו' אמר רב מלכיו א"ר אלא (ז) הלכה כרבי אליעזר (שם סא:) והיינו משנה דאמתני' קאי ולא קאמר מילתא באפי נפשה: **גומות.** (ח)[כב] בגדה בבא סימן (דף נב.) ר' חלבו אמר רב הונא שתי שערות שאמרו צריך שיהא בעיקרן גומות רב מלכיו אמר רב אלא בר אהבה גומות אע"פ שאין בו שערות: **בלורית.** בפרק אין מעמידין בע"ז (דף כט.) ת"ר עובד כוכבים המסתפר מישראל כו' וכמה אמר רב מלכיו[כג] אמר רב אלא (ט) שלש אצבעות לכל רוח והיינו מתניתא: **אפר מקלה.** הכא (י) ושמעתא היא דלאו אמתני' קאי אלא מילתא באפי נפשה קאמר אסור לו לאדם כו': **גבינה.** נמי באין מעמידין דקתני במשנה[כד] וגבינות בית אונייקי ובעי בגמרא[כה] מ"ט אמר רב מלכיא אמר רב אלא (כ) מפני שמחליקין כו' והיינו משנה דאמתני' קאי: **מתני' ומתנית'.** רב פפא אסימנא דרב מלכיו קאי לגרועי מיניה שפחות דכולהו מתני' רב מלכיא אמרינהו כלומר משנה דשפחות דאוקמת כרב מלכיו רב מלכיא אמרה ומתניתא דקאמר לאו דוקא אלא[כו] דבסימנא דרב מלכיו ליכא מתני' ומעתתא רב מלכיו ומה שנשאר מן השמעתות בסימנו של רב מלכיו דהיינו שפוד וגומות רב מלכיו אמרינהו והיינו דקאמר איכא ביניהו שפחות ולא קאמר שפחות ואפר מקלה אלא שפחות גרידא מגרעינן ודרב מלכיו[כז] כדקאי קאי: **מתניתא מלכתא.** משניות ובריתות עיקר הן והיינו סימן מי ששמו דומה לנקבה מוקמינן כולהו מתנייתא דהוו נמי לשון נקבה אליבא והיינו רב מלכיא ששמו דומה לנקבה ומשמעותו של שס נמי משמע לשון מלכות והיינו משניות ובריתות שהן עיקר ולא שמעתות ואית דמפרש[כח] איכא ביניהו שפחות (ג) ומקלה משמע שפחות ושכנגדה כך לשון ח"ה[כט]: **ריבדא.** מכה: **כוסילתא.** כלי שמכה[ל] בו בלע"ז פליימא: **מתני' היה לבוש כלאים.** אחד מן השוק ולא נזיר: יש

יש

על עבודת כוכבים ביד חייב. פי' הקונטרס חייב מיתה (מ) בכדרכה ולקי שלא כדרכה מלא תעבדס[מא] יתירא בכלי פטור דאינו בכלל עבודה דאינו (חייב[מב]) אלא ביד:

רב אשי אומר מכתו מוכחת עליו. וכן הלכה: ואפילו

כתיב[א] ויתגודדו כמשפטם בחרבות וברמחים אלא אימא ביד פטור בכלי חייב: וחייב על הראש: מחוי רב ששת בין פירקי (ח) רישא: ועל הזקן שתים מכאן ושתים מכאן ואחת מלמטה: מחוי רב ששת בין פירקי (ג) דיקנא: רבי אליעזר אומר אם נטלן וכו': קסבר חד לאו הוא: ואינו חייב עד שיטלנו בתער: ת"ר[ב] ופאת זקנם לא יגלחו[ג] יכול אפי' גלחו במספרים יהא חייב ת"ל[ג] לא תשחית אי לא תשחית יכול אם[ד] לקטו במלקט ורהיטני יהא חייב תלמוד לומר לא יגלחו הא כיצד גילוח שיש בו השחתה הוי אומר זה תער: רבי אליעזר אומר אפילו לקטו במלקט ורהיטני (יהא) חייב: מה נפשך אי גמיר גזירה שוה ליבעי תער אי לא גמיר ג"ש מספרים נמי [לא[ה]] לעולם גמיר ג"ש וקסבר הני נמי גילוח עבדי: **מתני'** הכותב כתובת קעקע[א] כתב ולא קעקע קעקע ולא כתב אינו חייב עד שיכתוב ויקעקע בידו[ז] ובכחול ובכל דבר שהוא רושם ר"ש בן יהודה משום ר' שמעון אומר אינו חייב עד שיכתוב שם את[ח] השם שנאמר[ט] וכתובת קעקע לא תתנו בכם אני ה': **גמ'** אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי עד דיכתוב (ג) אני ה' ממש אמר ליה לא כדתני בר קפרא אינו חייב עד שיכתוב שם עבודת כוכבים שנאמר וכתובת קעקע לא תתנו בכם אני ה' אני ה' ולא אחר: אמר רב מלכיא אמר רב אדא בר אהבה אסור לו לאדם שיתן אפר מקלה על גבי מכתו מפני שנראית ככתובת קעקע[י] אמר רב (ד) נחמן[יא] בריה דרב איקא שפוד שפחות וגומות רב מלכיו בלורית אפר מקלה וגבינה רב מלכיא רב פפא אמר מתניתין ומתניתא רב מלכיא שמעתתא רב מלכיו וסימניך מתניתא מלכתא מאי בינייהו איכא בינייהו שפחות רב ביבי בר אביי קפיד אפי' אריבדא דכוסילתא רב אשי אמר[יב] כל מקום שיש שם מכה מכתו (ה) מוכיח עליו: **מתני'** נזיר שהיה[יג] שותה יין כל היום אין חייב אלא אחת[יד] אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת[טו] היה מטמא למתים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תטמא אל תטמא והוא מטמא חייב על כל אחת ואחת[טז] היה מגלח כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תגלח אל תגלח והוא מגלח חייב על כל אחת ואחת[יז] היה לבוש בכלאים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תלבש אל תלבש והוא פושט ולובש חייב על כל אחת ואחת

ומספרים מגלחין ואין משחיתיס: **אי גמיר גזירה שוה.** ההיא גזירה שוה דפאה פאה קאמר ובמסכת קדושין היא (שם): **מספרים מנא ליה.** דמותר לגלח בהס דלא קאסר אלא מלקט ורהיטני שיש בהן השחתה: גילוח עבדי. השחתתן עושה גילוח כלומר גילוח מיקרי בדרך לגלח בהן: **מתני' כתובת קעקע.** כותב תחלה על בשרו בסס או בסיקרא ואח"כ מקעקע הבשר במחט או בסכין וכנס הצבע בין העור לבשר ונראה בו כל הימיס קעקע פויינטווירי"ר ואסור לכתוב שוס כתיבה בעולס על בשרו בענין זה שכך גזירת הכתוב: **את השם.** מפרש בגמרא דשס עבודת כוכבים קאמר: **גמ' עד שיכתוב אני ה' ממש.** על תיבות הללו אני ה' אתה מחייבו משוס כתובת קעקע: **וכתובת קעקע לא תתנו בכם.** שוס כתובת קעקע לא יעשו לפני[כא] שאני ה' ואסורין אתס לכתוב שס אחר על בשרכס אלמא עיקר חיובא משוס שס עבודת כוכבים הוא ומיהו אסור לכתוב שוס כתיבה בעולס אפי' לר"ש אלא דחיוב מלקות ליכא: **אפר מקלה.** דוקא קאמר לפי שקשה היא ומקעקעת מקוס המכה והרושס נראה שס אחר זמן אבל עפר בעלמא לא: **שפוד.** בפ' אין לדין (בילה דף כח:) (ו) שפוד שלו בו בשר אסור לטלטלו א"ר מלכיו א"ר אלא ושומטו ומניחו בקרן זוית והיינו שמעתתא דעילויה מילתא דאמורא אמרה: **שפחות.** משנה היא בפ' אע"פ (כתובות דף נט:) ר' אליעזר אומר אפי' הכניסה לו מאה וכו' אמר רב מלכיו א"ר אלא (ז) הלכה כרבי אליעזר (שם סא:) והיינו משנה דאמתני' קאי ולא קאמר מילתא באפי נפשה: **גומות.** (ח)[כב] בגדה בבא סימן (דף נב.) ר' חלבו אמר רב הונא שתי שערות שאמרו צריך שיהא בעיקרן גומות רב מלכיו אמר רב אלא בר אהבה גומות אע"פ שאין בו שערות: **בלורית.** בפרק אין מעמידין בע"ז (דף כט.) ת"ר עובד כוכבים המסתפר מישראל כו' וכמה אמר רב מלכיו[כג] אמר רב אלא (ט) שלש אצבעות לכל רוח והיינו מתניתא: **אפר מקלה.** הכא (י) ושמעתא היא דלאו אמתני' קאי אלא מילתא באפי נפשה קאמר אסור לו לאדם כו': **גבינה.** נמי באין מעמידין דקתני במשנה[כד] וגבינות בית אונייקי ובעי בגמרא[כה] מ"ט אמר רב מלכיא אמר רב אלא (כ) מפני שמחליקין כו' והיינו משנה דאמתני' קאי: **מתני' ומתנית'.** רב פפא אסימנא דרב מלכיו קאי לגרועי מיניה שפחות דכולהו מתני' רב מלכיא אמרינהו כלומר משנה דשפחות דאוקמת כרב מלכיו רב מלכיא אמרה ומתניתא דקאמר לאו דוקא אלא[כו] דבסימנא דרב מלכיו ליכא מתני' ומעתתא רב מלכיו ומה שנשאר מן השמעתות בסימנו של רב מלכיו דהיינו שפוד וגומות רב מלכיו אמרינהו והיינו דקאמר איכא ביניהו שפחות ולא קאמר שפחות ואפר מקלה אלא שפחות גרידא מגרעינן ודרב מלכיו[כז] כדקאי קאי: **מתניתא מלכתא.** משניות ובריתות עיקר הן והיינו סימן מי ששמו דומה לנקבה מוקמינן כולהו מתנייתא דהוו נמי לשון נקבה אליבא והיינו רב מלכיא ששמו דומה לנקבה ומשמעותו של שס נמי משמע לשון מלכות והיינו משניות ובריתות שהן עיקר ולא שמעתות ואית דמפרש[כח] איכא ביניהו שפחות (ג) ומקלה משמע שפחות ושכנגדה כך לשון ח"ה[כט]: **ריבדא.** מכה: **כוסילתא.** כלי שמכה[ל] בו בלע"ז פליימא: **מתני' היה לבוש כלאים.** אחד מן השוק ולא נזיר:

יש

מהנה מפני שמחליקין פניה בשומן חזיר [ע"ז כט.]. **מתניתין ומתניתא.** הגך דאיתמר אפירושא דמתני' ובריתא רב מלכיא והגך דאיתמר שמעתתא באפי נפשייהו ולא אפירושא דמתני' רב מלכיו. **מתני' מלכתא.** היא דמותבינן מיניה לאמורא ורב מלכיא שמו דומה לנקבה [ע"ז כט.]. **מאי בינייהו.** בין רב פפא לרב חנינא. **איכא בינייהו שפחות.** דלוקי רב חנינא כרב מלכיו ורב פפא כרב מלכיא ומעייל אפר מקלה כרב מלכיו דהגך תלת שפוד ואפר מקלה וגומות שמעתא ניהו ולא אמתני' קיימא אבל שפחות א"ר מלכיא הלכה כר"א דאמר במשנתינו אפי' הכניסה לו מאה שפחות כופה לעשות בגמר בלורית דהכא אפירושא דמתניתא קאי דקתני לעיל שומט את ידו ואתי איהו לפרושי שיעורא וכן גבינה דקתני מתני' אלו דברים האסורים כו' אמרינן מפני מה אסרו גבינות העובדי כוכבי' ופי' רב מלכיא והא דנקיט תלמודא איכא ביניהו שפחות ולא נקט שפחות ואפר מקלה אמילתיה דרב מלכיא דאתנח ביה רב פפא סימן נקט [שם]. [המשך בסוף המסכת].

מסורת הש"ס עם הוספות

א) קדושין לה: נזיר מ: נח: ועי' תוס' בע"ב ד"ה לא, **ב)** ע"ז כט. בילה כח: כתובות סא: נדה נב., **ג)** קדושין עז: חולין פב: נזיר לח: מב., **ד)** עי' ר"ן נדרים יז. ד"ה גמ', **ה)** עי' סנהדרין דף סג., **ו)** ע"ז כט:, **ז)** לה:, **ח)** עיי' ביצה כח: תוד"ה איכא, **ט)** שמות כג כד ועי' רש"י סנהדרין ס: ד"ה עובר.

הגהות הב"ח

(א) גמ' בין פירקי דרישא: **(ב)** שם בין פירקי דדיקנא: **(ג)** שם בריה דרבא לרב אשי עד דיכתוב. נ"ב פי' היה שואלו אם כך הוא פי' המשנה: **(ד)** שם אמר רב חיננא בריה דרב איקא שפוד: **(ה)** שם מכתו מוכחת עליו: **(ו)** רש"י ד"ה בפרק אין נדין אמר שמואל שפוד שלו וכו' א"ר אלא בר אהבה שומטו: **(ז)** ד"ה שפחות וכו' א"ר אלא בר אהבה הלכה כר"א: **(ח)** ד"ה גומות שמעתתא היא בפ' בא סימן לענין מיאון אמר ר' מלכיו אמר ר' אלא בר אהנה גומות אע"פ שאין שם שתי שערות גדולה היא ואינה ממאנת דאין גומא אא"כ היה בה שער ונשרו הס"ד: **(ט)** ד"ה בלורית וכו' א"ר אלא בר אהבה שלש: **(י)** ד"ה אפר וכו' שמעתא כל"ל ואות ו' נמחק: **(כ)** ד"ה גבינה וכו' אמר ר' אלא בר אהבה מפני: **(ל)** ד"ה מתניתא מלכתא וכו' שפחות ואפר מקלה דמשמע: **(מ)** תוס' ד"ה על וכו' חייב מיתה אף שלא בכדרכה ולקי:

תורה אור השלם

א) וַיִּקְרְאוּ בְּקוֹל גָּדוֹל וַיִּתְגֹּדְדוּ כְּמִשְׁפָּטָם בַּחֲרָבוֹת וּבְרֻמָחִים עַד שְׁפָךְ דָּם עֲלֵיהֶם:
[מ"א יח, כח]

ב) לֹא יִקְרְחוּ קָרְחָה בְּרֹאשָׁם וּפְאַת זְקָנָם לֹא יְגַלֵּחוּ וּבְבְשָׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ שָׂרָטֶת:
[ויקרא כא, ה]

ג) לֹא תַקִּפוּ פְּאַת רֹאשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֵת פְּאַת זְקָנֶךָ:
[ויקרא יט, כז]

ד) וְשֶׂרֶט לָנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ בִּבְשַׂרְכֶם וּכְתֹבֶת קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָּכֶם אֲנִי יְיָ: [ויקרא יט, כח]

לעזי רש"י

יונט"ר. פירוש פרק (של עצמות), מקום חבור אבריס בגוף האדם והבהמה.
פויינטווירי"ר. פירוש לקעקע (עיין רש"י ויקרא יט, כח).
פליימ"א. פירוש כלי אומן המקיז (דס בכתפיס) (רש"י כתובות דף נט ע"ב ד"ה כוסילתא וע"ז דף כז ע"א ד"ה ריבדא דכוסילתא), איזמל (להקזת דס).

עין משפט נר מצוה

צח א מיי' פי"ב מהלכות ע"ז הלכה יא סמג לאוין פא טוש"ע יו"ד סי' קפ סי"א:
צט ב טוש"ע שם ס"ג:
ק ג מיי' פ"ה מהלכות נזירות הלכה י סמג לאוין רכ:
קא ד מיי' שם הל' טז ופ"ג מהל' אבל הל' ד סמג שם וסי' רלד:
קב ה מיי' פ"ה מהל' נזירות הל"ג סמג לאוין רכ:
קג ו מיי' פ"י מהלכות כלאים הל' ל סמג לאוין רפג:

הגהות וציונים

ז) [גי' רי"ף ורא"ש דרב נחמן] (גליון): **ח)** ראשונים וכת"י **אפילו**: **ט)** רש"ל (גליון) בדפו"י נמי **לא ליבעי**, והמהרש"א מחק תיבות "לא ליבעי" ובר"ש מדעסויא גרס נמי **לחייב**: **י)** [צ"ל בדיו] (גליון): **יא)** בסה"מ ל"ג "את"] (גליון) וכן ליתא בדפו"י, ונוסף ע"פ המהרש"ל (דפו"ר): **יב)** [בכל המקומות איתא ר' **חנינא**] (גליון): **יג)** כת"י **שריטה וגדידה**: **יד)** צ"ל **עבודה** (דפו"י וכת"י): **טו)** בכת"י ממשיך "שמכאן ומכאן...", והתיבות "שבסנטר מקום... הלחיים יחד" מקומם להלן אחרי "השבולת" ולפני "ופרק הוא בפני עצמו": **יז)** נדצ"ל **האי מהאי בג"ש** דפאה פאה (באה"מ): **יח)** בס"י **תעשו לפי** כו' (גליון): **יט)** רש"א **שמעתתא היא לענין שתי שערות [אפילו בגומא אחת] במס' נדה** כו': בלורית כו' (גליון): **כ)** צ"ל רב **מלכיא** (כת"י): **כא)** תיבת "אלא" נמחק (רש"ש): **כב)** צ"ל ודרב **מלכיא** (כת"י): **כג)** לא ידעתי מי הוא הח"ה אם חכם בראשי תיבות או שם ספר (בית פנחס) ובכת"י כן לשון **מורי**: **כד)** כת"י **שמקיז** (כמו ברש"י סנהדרין צג ע"ב): **כה)** עי' מהר"ם שגורס **ואינו חייב** אלא ביד:

ליקוטי רש"י

מלקט. פליינ"א של מלחלחי חרבות שמחליקין בס את תיק הסייף. **רהיטני.** פליינ"א של עושי תריסין [קדושין לה:]. **ת"ל לא יגלחו.** האמור בכהניס ואין דרך גילוח בכך ואתיא ג"ש ליתן האמור של כהניס בישראל ושל ישראל בכהניס [קידושין לה:]. **כתובת קעקע.** כתב המחוקה ושקוע [ומקוע] שאינו נמחק לעולס שמקעקעו במחט והוא משחיר לעולס. **קעקע.** לשון והוקע אותס (במדבר כה, ד) והוקענוס (ש"ב כא, ו) תוחבין עץ בארץ ותולין אותס עליהס ונמצאו מחוקין ותחובין בקרקע פורפויינ"ט בלע"ז [מתרגס: תחוב, נעוץ, דורכגעשטאכן, איינגעגראבן] [ויקרא יט, כח]. **אפר מקלה.** אפר הכירה שקלוי ושרוף מאד ושחור וגראה ככתובת קעקע. **וגבינה.** הכא בפירקא (דף לה:) אמר רב מלכיא אמר רב אלא בר אהבה מפני שמחליקין פניה בשומן חזיר [ע"ז כט.]. **מתניתין ומתניתא.** הגך דאיתמר אפירושא דמתני' ובריתא רב מלכיא והגך דאיתמר שמעתתא באפי נפשייהו ולא אפירושא דמתני' רב מלכיו. **מתני' מלכתא.** היא דמותבינן מיניה לאמורא ורב מלכיא שמו דומה לנקבה [ע"ז כט.]. **מאי בינייהו.** בין רב פפא לרב חנינא. **איכא בינייהו שפחות.** דלוקי רב חנינא כרב מלכיו ורב פפא כרב מלכיא ומעייל אפר מקלה כרב מלכיו דהגך תלת שפוד ואפר מקלה וגומות שמעתא ניהו ולא אמתני' קיימא אבל שפחות א"ר מלכיא הלכה כר"א דאמר במשנתינו אפי' הכניסה לו מאה שפחות כופה לעשות בגמר בלורית דהכא אפירושא דמתניתא קאי דקתני לעיל שומט את ידו ואתי איהו לפרושי שיעורא וכן גבינה דקתני מתני' אלו דברים האסורים כו' אמרינן מפני מה אסרו גבינות העובדי כוכבי' ופי' רב מלכיא והא דנקיט תלמודא איכא ביניהו שפחות ולא נקט שפחות ואפר מקלה אמילתיה דרב מלכיא דאתנח ביה רב פפא סימן נקט [שם]. [המשך בסוף המסכת].